

HOOFDSTUK EEN

I

Waarom is het altijd weer zo'n schok – die als je hem analyseert voor pakweg viervijfde uit geluk blijkt te bestaan en, om de opwinding nog wat meer pit te geven, voor één vijfde uit afgrijzen?

Het plotselinge zien van een snoek in het transparante water van een sloot, waarin tot op dat ogenblik niets bijzonders was te zien.

Wilfried ('Frietje' voor plagers, Willie voor vrienden) wist dat zulke grote snoeken bestonden. Hij had over ze gelezen, hij had foto's en plaatjes van ze gezien. Daarna had hij er wel eens een laten zweven boven het grasveldje in de achtertuin en hij liet er ook wel eens een voorbijglijden langs het langzaam in de schemering verdwijnende behang van zijn slaapkamer. Maar 'in het echt', in een sloot niet ver van zijn huis – dat was nieuw.

Minstens een meter lang en zo dik als mamma's benen: mamma's bóvenbenen. De blik van één goudomrand, indigozwart oog was onmiskenbaar op hem gericht. Er was een zekere overeenkomst met het kraaloog van een speelgoeddiertje, maar ook een immens verschil. De blik van het snoekenoog was ijskoud. Alles waar deze blik op rustte werd ingedeeld in de categorieën 'eetbaar', 'gevaarlijk' en 'onbelangrijk'. Een fractie van een seconde spartelde Wil-

fried tegen en toen zat hij opgesloten in de laatste categorie. Hij omklemde zijn bamboehengeltje (geen partij voor dit monster) vaster. Stelde zich voor hoe hij een baksteen naar de snoekenkop keilde. Een indrukwekkende plons en toen een dode snoek. Wilfried liet zich fotograferen door de toegestroomde pers en ja, hij wilde ook wel een paar vragen beantwoorden. Jammer dat hij werd onderbroken door geschreeuw. Dat was niet netjes, dat er nu iemand door dat hoe heette het ook alweer? o ja interview, heen begon te schreeuwen. Hij was het trouwens zelf.

‘Snoooooeeek! Hele grote snoooooeeek!’ krijste hij, zo hard dat zijn keel pijn deed.

Van links en rechts kwamen andere jongens aanhollen, meteen rood en verhit, op hun beurt ook weer losbarstend in geschreeuw. Er waren vriendjes bij, maar ook jongens die hij alleen vaag van gezicht kende. Hij voelde een eigenaardig mengsel van teleurstelling en opluchting omdat de verantwoordelijkheid voor de snoek hem werd ontnomen. Het getier leek af en toe zichtbaar te worden: een vleeskleurige wolk boven de jongenshoofden, die plotseling verscheen en verdween, telkens van vorm veranderend.

‘Ik haal me blinker! Ik haal godferdegodfer gelijk me blinker!’ Wegstervende voetstappen, een krimpende jongen. Wilfried keek hem na, bijna op zijn gemak. PLONS-PLONS-plons-plons: wat was dat? Ze gooiden met aardkluiten naar de snoek.

Een snoek van veertig, vijftig centimeter zou zich met een woeste staartslag in veiligheid hebben gebracht. Deze, meer dan twee keer zo groot, keek naar hen, met die blik, die zowel jongens als aardkluiten scheen terug te brengen tot hun essentie: je kon weliswaar niet zeggen dat die essentie ‘niets’ was, maar veel méér was het ook niet. Één krankzinnig lange seconde meent Wilfried te zien dat een

plooi naast de enorme bek verandert in een smalend lachje: dans voor me, aapjes, dans.

Ze sprongen op en neer langs de meeverende waterkant. ‘Hij swemp! Hij gaat ervandoor!’ Langzaam en statig begon de snoek zich te verplaatsen. Precies in het midden van de sloot, buiten het bereik van de jongens, gleed hij in de richting van de duiker een paar honderd meter verderop – eigenlijk was hij een ‘zij’. Zo’n grote was altijd een vrouwtje, de mannetjes werden niet groter dan een centimeter of tachtig. Als ze het had gedaan met zo’n mannetje at ze hem dikwijls op.

In plaats van de snoek te achtervolgen, zoals de anderen, verzonk Wilfried in gedachten. Zodra hij hun traagheid en de aantrekkingskracht die ze op hem uitoefenden onderging, wist hij met welk soort gedachten hij te maken had: ‘stoute’ gedachten. Ze probeerden je mee te tronen naar het koninkrijk van het kwaad. De kwaadaardigheid van deze gedachten zat hem overigens niet in de ‘slechtheid’ van de daden waartoe ze hem trachtten te verleiden, maar in de doelloosheid van die daden.

Ik kan een voorntje vangen – die snoek pakt dat voorntje nooit. Als hij het voorntje pakt dan – man je hep geen schijn van kans. Sou een werphengel moete hebbe mettun staaldraadje...

Intussen klinken de stemmen van de zich verwijderende jongens al gedempt. Bomen en struikgewas eisen hun rechten weer op en beginnen te ruisen. De zon laat haar warmte opnieuw met kracht neerdalen. In dat water is geen snoek te zien en je kunt je al niet goed meer voorstellen dat het anders zou kunnen zijn. Een middag die heel geschikt is om op je rug in het gras te liggen en naar de wolken te kijken. Die daar lijkt op het bollewangengezicht van een Disneydwerf en die op een speelgoedtractor en die –

Een meter of tien verderop ontdekte Wilfried een schooltje dromerige voorns naast een nuffig bosje waterplanten, dat eruitzag alsof het onlangs was bijgesnoeid door de onderwaterplantsoenendienst. Toen hij zijn dobber tussen de vissen inwierp, schoten ze weg. Nou niet teleurgesteld zijn. Ze kunnen terugkomen. En dieper dan je onder water kunt kijken kunnen dur nog een paar zitten.

Het was alsof het bonzen van zijn hart invloed had op zijn dobber. Precies op het ritme van zijn hartslag begon het rood-witte drijflichaam op en neer te wippen. Toen verdween het onder water. Wachten, wachten, ja – nú!

Een voorn, zijn zilverkleurige flanken schitterden in het zonlicht. Wilfried trok zo hard dat het dier met een enorme sprong de afstand die hen scheidde overbrugde, zijn graaiende linkerhand ontweek en tegen zijn borst smakte (zijn rechterhand probeert eerst nog het bamboehengeltje fijn te knijpen en laat het daarna los om de linkerhand te hulp te schieten, vanuit een ooghoek zien we hoe de hengel omhoog knikt), zijn blouse besmeurend met een verse laag schubben en slijm – *vers*. Lachstem van zijn moeder: ‘Onze Wilfried drukt zijn vangst graag liefdevol tegen zijn borst.’ Zijn viskieren, stijf van al dat hard geworden slijm, hier en daar zelfs een beetje knapperig, hangen in de schuur. Voor hij iets heeft gevangen, stinkt hij al naar vis.

Maar omdat dit alles – stuntelige voorvangst, hahamammalach, stinkkieren in een schemerschuur – toch niet past bij de jongen die Wilfried wil zijn, weet hij er vijf seconden later al niets meer van, als hij op de jongens af loopt, hengel in zijn rechterhand, de voorn die hem smekend aankijkt stevig vastgeklemd in de linker. Kennelijk schoot de luchtmacht de jongens te hulp. Een vliegtuig liet een dieptebom in de sloot vallen, precies zoals in het *Kuifje*-album *Cokes in voorraad*, waardoor het water metershoog opspatte – nee, een steen, een *joekel*, die een van de

jongens moest hebben gevonden tussen de struiken.

Wilfried begon te rennen. Maar niet te hard. Hij wist uit ervaring wat er allemaal kon gebeuren als je met een hengel in je hand begon te hollen. A: de hengel kon tegen een boomtak slaan die je niet had gezien en uit je hand schieten, b: de punt van de hengel stak zich plotseling vast in de grond, je zag hoe de hengel bliksemsnel veranderde in een soort hoepel en als het goed tegenzat, was hij daarna helemaal kapot, c: het snoer bleef haken aan een struik, de dobber verdween plotseling uit je gezichtsveld en je zag hoe het haakje (daarnet huppelde het nog gezellig op en neer naast je middel) zich gretig op je linkerhand stortte, de punt gaat er *nu* in, de weerhaken *nu*: je hebt jezelf gevangen, d, e en f: allerlei andere rampen.

Wilfried genoot van zijn zelfbeheersing. Hij deed het precies goed, dat hollen. Nog even en hij had de jongens bereikt – maar veel belangrijker dan het vluchtige besef dat zijn niet al te solide individualiteit het nu weer moest opnemen tegen al die anderen, was de gedachte dat hij zich waarschijnlijk opnieuw dicht bij dat verbluffende wezen bevond dat enkel door te bestaan, door er te *zijn*, de intensiteit waarmee je leefde op z'n minst scheen te verdubbelen.

‘Ga jij nou doen Willy...?’

‘IJ Frietje dat kan helemaal niet debiel met zoon engeltje kan je em helemaal niet fangen!’

‘Pleur even op man die snoek is dood ik hep um doodgegooi die steen kwam precies op se kop en toen issie gesonken! Hij is gesonken en nou leggie op de bodem man!’

Hij registreerde hun opwindning. Dat sommigen erin waren geslaagd nat en modderig te worden. (Hoe ze dat zo snel en zo grondig voor elkaar hadden gekregen begreep hij niet, maar het verbaasde hem ook niet.) Dat een van hen expres tegen hem op liep. Dat het water, daar waar hun

steen terecht was gekomen, nog troebel was. Hij maakte zich los van het groepje en liep verder, heel langzaam nu, en bleef naar het water kijken. De voorn deed een wanhopige poging zich uit zijn hand te wringen. Hij onderdrukte zijn medelijden. Ga maar lekker dood. Kan me niet schelen. De duiker was nu vlakbij.

Kreten achter hem.

‘IJ lul die snoek is dood!’

‘Niezo stom doen Willy ij is weg!’

Toen herhaalde het wonder zich. Ze zweefde boven een terracottakleurige open plek vlak bij de duiker, omringd door blauw glanzende, langgerekte, bijna zwarte waterplanten, die zich uitstrekten van de onzichtbare bodem tot vlak onder het wateroppervlak. Ze leek nu iets kleiner. Nee, nóg groter juist. De gedachte ‘is het wel dezelfde?’ diende zich aan en werd uitgewist. Hoe het diepe donkergroen op haar rug, dat aan de kleur van sommige soorten boomchors deed denken, lichter werd, haast geel, als hij zijn blik liet afdalen naar haar zijkant. Als hij het wilde doen, moest het nu. Anders kwamen de anderen en die zouden hem tegenhouden. Of hij zou er uit zichzelf van afzien, omdat het belachelijk leek, omdat álles belachelijk leek, daar waar zo veel jongens plonsden en brulden.

Ongeveer een halve meter van haar kop kwam de voorn in het water terecht. Verder weg zou beter zijn geweest, maar daar was het snoer te kort voor. Hij zag een zilverkleurig wolkje schubben confetti-achtig dwarrelen naast haar bek – en pas daarna realiseerde hij zich dat ze had ‘gebeten’. De voorn was verdwenen: opgeslokt. Je moet niet direct aanslaan. Je moet wachten. Het geluid van de jongensstemmen keerde terug.

‘IJ at oettie aar...?’

‘Heppie de snoek gesien...?!’

Het geluid van rennende voetstappen voegde zich erbij

– een ballon vol geluid, die op hem af deinde. Hij sloeg aan. Er volgde een reeks gewaarwordingen en beelden, die elkaar pijlsnel opvolgden en dus kennelijk maar weinig tijd in beslag namen, maar die, omdat ze zo levendig waren en zelfs maanden later nog gemakkelijk op te roepen, achteraf ook heel lang leken te duren. Eerste gewaarwording: *er zit een grote hond aan me hengel vast ik wee nie of ik die wel kan houwe*. Dan een beeld: zijn hengel hoefijzerkrom naar het wateroppervlak wijzend. Volgende beeld: de snaarstrakke lijn verdwijnt in de duiker. Hij voelde nu niet meer alleen de grote hond trekken, maar ook hoe de lijn langs de rand van de duiker schuurde. Volgende gewaarwording: alle spanning was opeens weg. Zelden had hij zo'n sensatie van rust en vrede gehad: Kerstmis, maar dan zoals Kerstmis in werkelijkheid nooit was. Beeld: de hengel was weer recht, aan de top wuifde een eindje nylon van ongeveer anderhalve meter (hij voelt een soort vertedering als hij ernaar kijkt), de dobber was er niet meer. Een van de jongens stond tegen hem te schreeuwen: 'Heb je nou gedaan debiel ik seg toch je kan em niet fangen met die engel.' Hij negeerde hem. Een andere jongensstem: 'Hij sit in die pijp die snoek!'

Een jongen ging plat op z'n buik liggen om in het gat van de duiker te kijken; hij stak er zelfs een hand in. Een andere jongen – natuurlijk zijn ze allemáál jaloers en dus kwaad, ook de toon waarop Wilfrieds vrienden praten is verwijtend – gaf Wilfried zo'n harde duw dat hij twee, drie seconden met één voet in het water stond. Het jongensjargon hiervoor was 'een zeikpootje halen'. Hij stapte er weer uit en ging in het gras zitten om het water uit zijn schoen te gieten en zijn sok uit te wringen. Hij had zijn blik even op de duwer laten rusten: sterker dan ik – maar dat was niet de reden dat hij van een gevecht afzag. De aanval was, vond hij, niet belangrijk genoeg. Volkomen ónbelangrijk

eigenlijk, vergeleken met de gebeurtenissen die eraan voorafgingen.

De jongen die zijn blinker was gaan halen keerde terug: wel tien keer trok hij de blinker langs de duikeropening zonder dat er iets gebeurde. Binnen een halfuur werden er nog twee voorns en één baars gevangen die in plaats van de blinker aan het snoer werden bevestigd met behulp van een driepotige snoekhaak en vervolgens werden gedwongen om de duiker in te zwemmen. Ze kwamen er alle drie weer uit zonder nieuwe verwondingen. Voor straf werden ze in de sloot geworpen als om het verst gegooidde tennisballen. Opeens bedacht een van de jongens dat de duiker de sloot verbond met een andere, aan de overkant van een brede straat. Schreeuwend en springend staken ze over, sommigen renden wel drie keer heen en weer omdat ze iets vergeten hadden (pet, visserskist, zakje brood) en werden bijna aangereden. (Een prachtig geluid, vooral op een zomerse dag: krijsende remmen; een dikke man doet er onwaarschijnlijk lang over uit zijn auto te komen, terwijl hij iets onverstaanbaars schreeuwt en nóg roder wordt; de lucht is inmiddels helemaal blauw geworden.) Op alle mogelijke manieren werd de jacht op de reuzensnoek voortgezet: tevergeefs. Er verscheen zelfs een volwassen man in een camouflagepak, met allerlei *hightech*-materiaal, maar ook hij bereikte niets. Op een gegeven moment zat er wel een snoekje aan een van zijn vijf – vijf! – hengels. Maar het was slechts een ‘dertiger’ (snoek groter dan 29 en niet groter dan 39 cm). Onder de maat dus en het beest schoot nog los ook: het gezag van het camouflagepak nam daardoor sterk af. Wilfried was inmiddels allang een toeschouwer geworden. De groep begon uit elkaar te vallen. Sommige jongens besloten ‘om weer op voorn te gaan’. Een jongen ving een kikker en probeerde die onder de kleren van een andere te laten zakken.

Iedereen weet dat je geen snoek kunt vangen zolang er kikkers onder kleren worden gestopt. Er werd nog steeds geschreeuwd, maar de spanning was uit het geluid verdwenen.

Wilfried ging op weg naar huis: een wandeling van een minuut of vijf tussen voetbalvelden, hoge populieren en tennisbanen. Iemand die toegang had tot zijn innerlijk zou hebben vastgesteld: deze jongen is uitzinnig gelukkig.

2

De volgende dag keerde Wilfried terug naar de sloot. Voor het blauw hing een grijs wolkengordijn, dat de zon uren, misschien zelfs dagen zou verbergen, maar waar geen druppel regen uit zou vallen. Zodra je er even naar had gekeken, was je daar vrij zeker van. Je herkende het wolkenstype. Er stond nauwelijks wind. Geluiden klonken afgerond, héél precies uitgesneden in de stilte. Wilfried zag maar twee andere jongens vissen.

Hij deed alsof hij een jongen was die een geschikt visplekje zocht – en zoals dat gaat met een kind dat doet alsof, duurde het niet lang of hij geloofde het zelf. Hier te veel waterplanten. Hier had hij nog nooit iets gevangen. Daar had het water zo'n vieze grauwe kleur. Het ene plekje na het andere werd afgekeurd. Pas toen hij de duiker bereikte, drong het weer tot hem door dat hij naar de snoek zocht. Hij wist dat hij haar niet zou vinden, maar dat betekende allerminst dat het geen zin had om haar te zoeken.

Hij dacht: ze is nu – diep in de polder. Ze is nu – in dat riviertje wee nie meer hoe ut heet de stad heeft daar een andere naam *Achterburg* of zo. Hij dacht: in een gracht. In een plas. In de haven. Hij merkte dat hij net als de vorige dag de straat overstak om in de sloot waar de duiker op uitkwam verder te zoeken – in die sloot viste hij eigenlijk

nooit. Hij voelde dat iets in de atmosfeer zich samentrok. *Een kikker: ga een kikker fange en natuurlijk: iedereen wil zien hoe ik dat doe.* De waterkant was hier op sommige plaatsen drassig en zoog zachtjes smakkend aan zijn schoenzolen. De jongens waren er nu ook weer, alleen waren ze doorschijnend, hij hoorde ze roepen: *Kijk at Willy oet. Kijk wat hij oet.* Toen zag hij zijn dobber, vlakbij, niet ver van een lage, sprietige bos bruingevlekt riet. In plaats van plat op het water te drijven, stak hij er parmantig bovenuit en dat betekende dat er in ieder geval nog een eindje snoer met lood aan vast zat. In ieder geval: het zóú kunnen, het was niet onmogelijk, dat er meer aan vast zat. Wilfried probeerde het wateroppervlak met zijn blik te doorboren. Op een bewolkte dag kon je niet goed zien wat zich eronder verborg. Bovendien was het water in deze sloot troebel. (Er waren grote verschillen tussen sloten: de ene was net een aquarium, terwijl de andere gevuld leek met donker bier, of met water waarin iemand een blik groene verf had laten leeglopen, de ene sloot bruipte van het leven, in de andere lagen alleen rottende boomtakken, behangen met zwarte slierten waterplant.)

Hij zocht naar een steentje, vond een leegstaand slakkenhuis – gooide het in het water vlak bij de dobber. Plop. Er gebeurde niets. Snoek is weg. Ruw stak hij zijn hengel in het water, maaide hem onder de dobber door en trok de lijn naar zich toe. De tweede breuk bevond zich een centimeter of vijftien onder het lood, niet ver van de plaats waar de haak had gezeten. *Daar heppie um dus doorgebeten.* Zijn stemming sloeg om; kreeg iets plechtigs. Alles ging zoals het móést gaan. Een jongen van zijn leeftijd die zo'n grote snoek ving, dat hoorde niet. Eerst moest hij zelf groot worden en dan – later – zou hij... Een meter of twee verderop zag hij een ridder staan, donkerblauwe wapenrok, glimmende maliënkolder. Zoals hij het eindje snoer met de

dobber vasthield, omklemde de ridder het gevest van zijn zwaard. Hij wist dat de ridder hetzelfde dacht als hij: *ik zweer dat ik je krijg.*

Zijn blik stak de sloot over, hipte wat rond (ben een mus geworre) tussen de volkstuintjes aan de overkant van het water (als er een goeie storm komp lasert dat schuurtje só uit ulkaar kijk die kasse voor tomatuh seker die frouw hep wel een érg dikke kont), snuffelde even aan de elektriciteitsdraden boven de spoorlijn daarachter en begon vervolgens op te stijgen, almaar hoger, tot hij bleef rusten op de 'berg' – eigenlijk niet meer dan een hoge heuvel, ten westen van de stad. Over de 'berg' deden vreemde verhalen de ronde. Dat er nog nooit iemand op de top was geweest – mocht niet, van de regering. Dat de hele berg omringd was door een ijzeren hekwerk dat onder stroom stond en werd bewaakt door 'marresjausees' en 'mieleterre'. Volwassenen dempten hun stem als ze over de berg spraken. Merkten ze dat hun kinderen probeerden toch wat te verstaan, dan zwegen ze abrupt.

De begroeiing was zo dicht dat ze aan een groene vacht deed denken. Mosgroen, schuttinggroen, dennennaaldgroen, turkooise – ongelooflijk, dat er zo veel soorten donkergroen bestonden. En als de zon zou doorbreken, verschoot elke kleur van kleur. Dicht bij de top werd het groen nóg donkerder, bijna zwart was het daar, als het oog van een snoek.